

61997A0046

HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera întâi extinsă)
10 mai 2000*

SIC – Sociedade Independente de Comunicação SA
împotriva
Comisiei Comunităților Europene

„Finanțare a canalelor publice de televiziune – Plângere – Ajutoare de stat – Nedeschiderea procedurii prevăzute la articolul 93 alineatul (2) din Tratatul CE [devenit articolul 88 alineatul (2) CE] – Acțiune în anulare”

În cauza T-46/97,

SIC – Sociedade Independente de Comunicação, SA, cu sediul în Estrada da Outorela (Portugalia), reprezentată de C. Botelho Moniz și P. Moura Pinheiro, avocați în Baroul din Lisabona, cu domiciliul ales în Luxemburg, la biroul lui A. May, 31, Grand-rue,

reclamantă,

împotriva

Comisiei Comunităților Europene, reprezentată de domnul G. Rozet, consilier juridic și de doamna A. M. Alves Vieira, membră a serviciului juridic, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg, la biroul lui C. Gómez de la Cruz, membru al serviciului juridic, Centre Wagner, Kirchberg,

pârâtă,

susținută de

RTP – Radiotelevisão Portuguesa, SA, cu sediul în Lisabona (Portugalia), reprezentată de Tinoco de Faria Manuel și de I. Jalles, avocați în Baroul din Lisabona, cu domiciliul ales în Luxemburg, la cabinetul Beghin și Feider, 56-58, rue Charles Martel,

de

Republica Portugheză, reprezentată de L. Fernandes, director al Serviciului juridic din Direcția Generală Afaceri Comunitare, și de M. L. Duarte, consilier juridic, și T. Ribeiro, directoare a Departamentului pentru consiliere și afaceri internaționale din cadrul Institutului de Comunicare Socială, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg, la sediul Ambasadei Portugaliei, 33, allée Scheffer,

și de

Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, reprezentat de R. Magrill, în calitate de agent, cu domiciliul ales în Luxemburg, la sediul Ambasadei Regatului Unit, 14, boulevard Roosevelt,

* Limba de procedură: portugheza.

interveniente,

având ca obiect o cerere de anulare, pe de o parte, a Deciziei Comisiei din 7 noiembrie 1996 privind o procedură de aplicare a articolului 93 din Tratatul CE (devenit articolul 88 CE) în materia finanțării canalelor publice de televiziune, notificată reclamantei la 6 ianuarie 1997 și, pe de altă parte, a deciziei pretins conținute în scrisoarea Comisiei din 20 decembrie 1996 privind plângerea reclamantei împotriva RTP – Radiotelevisão Portuguesa, SA,

TRIBUNALUL DE PRIMĂ INSTANȚĂ AL COMUNITĂȚILOR EUROPENE (Camera
întâi extinsă),

compus din B. Vesterdorf, președinte, V. Tiili, A. Potocki, A. W. H. Meij și M. Vilaras,
judecători,

grefier: G. Herzig, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma procedurii orale din 30 noiembrie 1999,

pronunță prezenta

Hotărâre

Situația de fapt

1 RTP – Radiotelevisão Portuguesa, SA, fostă corporație publică, este începând din 1992, dată la care a încetat monopolul statului portughez în domeniul audiovizualului, o societate pe acțiuni cu capital public. Concesionară a serviciului public portughez de televiziune, RTP exploatează canalele 1 și 2, precum și canalul în limba portugheză RTP Internacional. În timp ce finanțarea canalelor private portugheze de televiziune este exclusiv asigurată din veniturile provenite din publicitate, RTP dispune nu numai de respectivele venituri, ci și de finanțări publice acordate anual în cadrul obligațiilor sale de serviciu public, a căror valoare a reprezentat, din 1992 până în 1995, între 15 % și 18 % din totalul resurselor sale anuale.

2 SIC – Sociedade Independente de Comunicaçao, SA este o societate de drept portughez, cu caracter comercial, având ca obiect exercitarea de activități în domeniul televiziunii, care exploatează, începând din luna octombrie 1992, unul din principalele canale private de televiziune din Portugalia.

Plângeri și procedură administrativă în fața Comisiei

3 La 3 iulie 1993, SIC a sesizat Comisia cu o plângere (denumită în continuare „prima plângere”) împotriva metodelor de finanțare a canalelor exploatare de RTP pentru a se constata, pe de o parte, incompatibilitatea cu piața comună în sensul articolului din Tratatul CE (devenit, în urma modificării, articolul 87 CE) a unui set de măsuri luate de Republica Portugheză în favoarea RTP și, pe de altă parte, încălcarea articolului 93 alineatul (3) din Tratatul CE [devenit articolul 88 alineatul (3) CE] prin lipsa notificării prealabile a ajutoarelor contestate. În această primă plângere, SIC estima la 6 200, respectiv la 7 100 milioane PTE suma fondurilor alocate de către stat în favoarea RTP în 1992 și 1993, cu titlul de plăți compensatorii pentru obligațiile de servicii publice care îi revin acesteia. Pe lângă aceste fonduri alocate, SIC denunța exceptările de care beneficia RTP în materie de drepturi de înregistrare, precum și sistemul de ajutoare pentru investiții prevăzut de caietul de sarcini. În

consecință, SIC solicita Comisiei să deschidă procedura oficială prevăzută la articolul 93 alineatul (2) din tratat și să impună Republicii Portugheze să suspende plata acestor ajutoare nenotificate până la adoptarea unei decizii finale.

4 În urma depunerii primei plângeri, a avut loc o reuniune, la 3 noiembrie 1993, între serviciile Comisiei și reprezentanții SIC în cursul căreia i s-a cerut acestora să furnizeze toate datele suplimentare cu privire la piața în cauză.

5 Prin scrisoarea din 12 februarie 1994, reclamanta a prezentat datele cerute. Mai mult, aceasta a inclus în plângerea depusă la Comisie, pe de o parte, autorizarea de către guvernul portughez a eșalonării unei datorii față de Segurança social (Securitatea socială), evaluată la 2 miliarde PTE, însoțită de o exonerare a plății dobânzilor pentru întârziere și, pe de altă parte, achiziționarea de către stat, la un preț excesiv, a rețelei de teledifuziune deținute de RTP, precum și acordarea de facilități de plată acestora din urmă de către întreprinderea publică responsabilă de gestionarea rețelei menționate. Considerând că aceste măsuri constituiau ajutoare de stat incompatibile cu piața comună, reclamanta solicita de asemenea, în privința acestora, deschiderea procedurii prevăzute la articolul 93 alineatul (2) din tratat.

6 Cu puțin timp înainte, în decembrie 1993, Comisia a însărcinat un birou independent de consultanță cu realizarea unui studiu cu privire la finanțarea întreprinderilor publice de televiziune din întreaga Comunitate și a arătat reclamantei că acest studiu ar fi un element decisiv pentru examinarea plângerii sale.

7 La 15 martie 1994, reclamanta a furnizat noi date Comisiei privind indicii de audiență ale diferitelor canale de televiziune din Portugalia, apoi, la 14 aprilie 1994, a informat-o pe aceasta cu privire la efectuarea, de către guvernul portughez, a unei noi plăți compensatorii către RTP, pentru anul 1994, în valoare de 7 145 milioane PTE.

8 Prin scrisoarea din 4 august 1995, reclamanta, în temeiul articolului 175 din Tratatul CE (devenit articolul 232 CE) a notificat Comisia să ia poziție cu privire la plângerea sa și, în special, cu privire la cererea sa de deschidere a procedurii prevăzute la articolul 93 alineatul (2) din tratat.

9 La 16 octombrie 1995, Comisia a adus la cunoștință reclamantei că, în urma primirii versiunii preliminare a studiului comandat în decembrie 1993, aceasta ceruse informații suplimentare autorităților portugheze pentru a putea analiza cauza în raport cu articolul 92 din tratat.

10 La 1 noiembrie 1995, Comisia a primit versiunea finală a studiului în cauză și a trimis un exemplar autorităților portugheze pentru ca acestea să își prezinte observațiile.

11 Prin scrisoarea din 14 decembrie 1995, autoritățile portugheze au furnizat clarificările cerute de Comisie în ceea ce privește măsurile de ajutor denunțate în plângeri.

12 Prin cererea depusă la grefa Tribunalului la 19 decembrie 1995, reclamanta a introdus o acțiune în anulare în temeiul articolului 175 din tratat, înregistrată sub numărul T-231/95.

13 Prin scrisoarea din 31 ianuarie 1996, Comisia a informat autoritățile portugheze că, având în vedere răspunsurile date de acestea, „anumite puncte rămân[eau] [...] să fie clarificate”. În această privință, Comisia le cerea, mai întâi, să îi furnizeze date contabile cu privire la fondurile alocate în temeiul obligațiilor de serviciu public ale RTP în 1992 și 1993, precum și în ceea ce privește costul de operare al RTP Internacional între 1992 și 1995. Comisia

sublinia, în continuare, că „în urma unei examinări inițiale, exceptările fiscale și întârzierile consimțite cu privire la plățile aferente rețelei TDP p[er]eau să constituie ajutoare de stat care intră în sfera de aplicare a articolului 92 alineatul (1) din tratat. ” În consecință, aceasta cerea autorităților portugheze să îi arate dacă, în opinia lor, respectivele ajutoare se bazau pe una din derogările menționate la articolul 92 din tratat.

14 Prin scrisoarea din 20 martie 1996, autoritățile portugheze au răspuns cererii Comisiei.

15 La 16 aprilie 1996, Comisia a adresat o nouă cerere de informații acelorași autorități privind exceptările fiscale și facilitățile de plată acordate RTP, la care s-a răspuns prin scrisoarea din 21 iunie 1996.

16 La 22 octombrie 1996, reclamanta a depus o nouă plângere (denumită în continuare „a doua plângere”) care avea ca obiect, în primul rând, să se constate că fondurile alocate de statul portughez RTP, pentru perioada 1994-1996, erau incompatibile cu piața comună din aceleași motive ca cele expuse în prima sa plângere. Reclamanta denunța de asemenea acordarea, în 1994, de noi ajutoare către RTP, care nu fuseseră notificate de statul portughez și care rezultau dintr-o majorare de capital și din garanția dată de acesta din urmă în cadrul emisiunii de obligațiuni de către RTP. În consecință, SIC solicita Comisiei să deschidă procedura oficială prevăzută la articolul 93 alineatul (2) din tratat și să ordone Republicii Portugheze să înceteze acordarea acestor ajutoare până la adoptarea unei decizii finale.

17 Prin scrisoarea din 20 decembrie 1996 (denumită în continuare „scrisoarea din 20 decembrie 1996”), Comisia a informat reclamanta că, în urma celei de a doua plângeri ale sale împotriva RTP, aceasta solicitase autorităților portugheze informații privind majorarea de capital și emisiunea de obligațiuni efectuate de RTP în 1994, precum și cu privire la elaborarea unui plan de restructurare pentru perioada 1996-2000 și la încheierea unui convenții cu Ministerul Culturii în vederea susținerii activității cinematografice. În al doilea paragraf din scrisoare, aceasta adăuga: „Fiind vorba de finanțări în legătură cu plățile compensatorii percepute de [...] RTP în cursul perioadei 1994-1996, considerăm că acestea nu constituie ajutoare de stat în temeiul articolului 92 alineatul (1) din tratat din motivele expuse în decizia [din 7 noiembrie 1996] a cărei copie urmează să v-o trimitem de îndată ce autoritățile portugheze ne vor fi indicat care sunt elementele confidențiale ce nu trebuie transmise terților.”

18 La 6 ianuarie 1997, reclamanta a primit o copie a deciziei Comisiei din 7 noiembrie 1996 adresată Republicii Portugheze referitoare la finanțarea canalelor publice de televiziune (denumită în continuare „Decizia”).

Decizie

19 Decizia se referă la șase categorii de măsuri luate de statul portughez în favoarea RTP.

20 Prima categorie de măsuri analizate se referă la alocările de fonduri către RTP, din 1992 până în 1995, cu titlul de plăți compensatorii. Potrivit Deciziei, valorile acestora, cuprinse între 6 200 milioane PTE în 1992 (aproximativ 32,5 milioane ECU) și 7 125 milioane PTE în 1995 (aproximativ 36,2 milioane ECU), reprezintă 15 % și 18 % din veniturile anuale ale RTP și sunt destinate finanțării cheltuielilor rezultate din executarea obligațiilor de serviciu public care nu revin canalelor private de televiziune. Natura obligațiilor menționate și sumele plăților compensatorii percepute de RTP, exprimate în milioane PTE, sunt următoarele:

	1992	1993	1994	1995
1. Obligația de difuzare de programe cu acoperire pe întregul teritoriu continental (canalele private nu acoperă întreg teritoriul) (clauza 4.3 din caietul de sarcini)	406,7	1312	500	1032,81
2. Difuzarea de programe în regiunile autonome (clauza 4.3 din caietul de sarcini)	3454	3486	1804	1992,166
3. Conservarea arhivelor audiovizuale (clauza 7 din caietul de sarcini)	509	241,5	517	283,66
4. Exploatarea RTP Internacional (clauza 6 din caietul de sarcini)	882,3	1517	2623	2729,116
5. Funcționarea structurii legate de cooperarea cu PALOP (țări africane având ca limbă oficială portugheza) (clauza 8 din caietul de sarcini)	186,9	128,3	172	195,273
6. Emisiuni religioase (cesiunea dreptului de antenă) [clauza 5.1 f) din caietul de sarcini]	482	350	579	327,9
7. Delegații și corespondenți [clauza 5.1 n) din caietul de sarcini]	797,8	658,6	800	504,27
8. Fundația São Carlos (teatru public) (clauza 12.1.8 din caietul de sarcini)	...	50	55	60

21 În ceea ce privește anul 1993, Comisia procedează la o analiză comparată a valorilor furnizate de reclamantă și de RTP cu privire la evaluarea costurilor acestor obligațiuni. În această privință se arată că „metoda de calcul utilizată de autorul plângerii este lipsită de rigoare, [în timp ce] analiza și sumele [prezentate] de autoritățile portugheze sunt mult mai fiabile și aceasta, în special, atunci când [...] se compară [acestea din urmă] cu plățile primite în 1994 și 1995, perioadă în care compatibilitatea analitică era obligatorie”. Pentru anii 1994 și 1995, Comisia subliniază că lipsa compensațiilor excedentare este garantată prin aplicarea normelor contabilității menționate la calculul cheltuielilor inerente obligațiilor de serviciu public și prin controlul Inspeção-geral de finanças (Inspekția generală a finanțelor).

22 Comisia deduce din aceste elemente că „avantajul financiar care rezultă [din aceste] transferuri nu a depășit ceea ce era strict necesar îndeplinirii obligațiilor de serviciu public impuse în caietul de sarcini”.

23 În ceea ce privește anul 1992, se arată că, „ținând seama de suma finanțărilor în cauză [...], chiar dacă este mai mică decât cea din următorii doi ani, și de eșalonarea acesteia, trebuie exclusă existența unui eventual exces de compensare” în ciuda absenței furnizării de date contabile de către RTP.

24 În ceea ce privește plățile compensatorii, Comisia concluzionează că „nu are nicio îndoială în ceea ce privește transparența sistemului de finanțare a cheltuielilor inerente obligațiilor de serviciu public, care a garantat în mod corect în 1994 și 1995 conformitatea finanțărilor publice cu costul real al obligațiilor de serviciu public și în ceea ce privește absența elementelor de ajutor din măsurile în cauză”, această concluzie fiind, din aceleași motive, valabilă pentru anii 1992 și 1993.

25 În ceea ce privește, în al doilea rând, exceptările fiscale denunțate, Comisia consideră că RTP nu a fost de fapt exonerată decât de la plata drepturilor și cheltuielilor aferente înregistrării actului constitutiv al societății din 1992, pentru o sumă de aproximativ 33 milioane PTE. Această exceptare nu constituie, potrivit Deciziei, un ajutor de stat dată fiind conformitatea sa cu economia sistemului fiscal, în temeiul căruia înregistrarea unui act nu este necesară atunci când autentificarea acestuia rezultă chiar din lege. În momentul

majorării de capital în 1995, RTP ar fi plătit, în schimb, toate impozitele și cheltuielile de înregistrare care revin, cu această ocazie, persoanelor juridice de drept privat.

26 În al treilea rând, în ceea ce privește datoria față de Seguranța social, în valoare totală de 2 189 milioane PTE pentru perioada 1983-1989, Comisia subliniază că un acord amiabil a fost încheiat mai întâi între RTP și Seguranța social având în vedere interpretările divergente cu privire la legalitatea bazelor de impozitare și pentru a evita o acțiune în justiție, înainte ca, în cele din urmă, un decret comun al Ministerului de Finanțe și al Ministerului Securității Sociale din 3 mai 1993 să stabilească o eșalonare a datoriei și nerestituirea amenzilor și a dobânzilor aferente. Comisia concluzionează că acordul menționat mai sus prin care se renunță la dobânzile pentru întârziere, evaluate la 1 206 milioane PTE și se acceptă o plată eșalonată a datoriei în valoare cu mult sub 2 miliarde PTE sugerată de reclamantă, arată că organismul de securitate socială are un comportament apropiat de cel al unui operator privat care urmărește să recupereze sumele datorate.

27 În al patrulea rând, în ceea ce privește achiziționarea de către statul portughez pentru 5 400 milioane PTE a rețelei de teledifuziune deținute de RTP, Comisia consideră că acest preț, în măsura în care a fost calculat în baza expertizelor efectuate, în special, de organismul privat independent, nu disimulează niciun ajutor de stat. Mai mult, redevența anuală plătită de RTP pentru utilizarea rețelei, și anume de 2 000 milioane PTE, ar asigura actualului său proprietar o rentabilitate foarte mare a capitalurilor investite.

28 În al cincilea rând, în ceea ce privește întârzierile de plată a respectivei redevențe tolerate de Portugal Telecom, noul proprietar al rețelei de teledifuziune, doar față de RTP, nu și față de SIC, acestea nu sunt, potrivit Deciziei, de natură să implice existența unui ajutor. Astfel, întrucât Portugal Telecom nu a renunțat la recuperarea dobânzilor pentru întârziere scadente, evaluate la aproximativ 398 milioane PTE în martie 1996, RTP nu ar fi exonerată de consecințele financiare ale comportamentului său.

29 În al șaselea rând, în ceea ce privește ajutoarele pentru investiții prevăzute la articolul 14 din caietul de sarcini, în temeiul căruia statul poate participa la investițiile realizate de RTP, Comisia constată că, în conformitate cu informațiile furnizate de autoritățile portugheze, nicio plată nu a fost efectuată în acest sens până în prezent.

Evenimente ulterioare Deciziei

30 În urma adoptării Deciziei, reclamanta a renunțat la acțiunea în constatarea abținerii de a acționa pe care o introdusese în cauza T-231/95, care, în consecință, a făcut obiectul unei radieri prin Ordonanța Tribunalului din 4 iulie 1997.

31 Prin scrisoarea din 21 aprilie 1997, Comisia a informat reclamanta că, după ce a luat cunoștință de informațiile furnizate de autoritățile portugheze, aceasta considera că măsurile denunțate în a doua plângere privind majorarea de capital a RTP și emisiunea de obligațiuni din 1994, precum și convenția privind susținerea activității cinematografice și planul de restructurare 1996-2000 nu au generat plata niciunui ajutor de stat. Comisia arăta că, în lipsa unor elemente noi, nu avea în vedere să continue examinarea acestei plângeri.

Procedura

32 Prin cererea depusă la grefa Tribunalului la 3 martie 1997, reclamanta a introdus prezenta acțiune.

33 Prin cererile depuse la grefa Tribunalului la 28 iulie, 5 august și respectiv 18 august 1997, RTP, Republica Portugheză și Regatul Unit au cerut să intervină în sprijinul pretențiilor pârâtei, ceea ce s-a admis prin ordonanțele președintelui Camerei a doua extinse din 13 noiembrie 1997. Numai Regatul Unit nu a prezentat un memoriu în intervenție, nici nu a fost reprezentat în ședință.

34 Prin hotărârea Tribunalului din 21 septembrie 1998, judecătorul raportor a fost repartizat la Camera întâi extinsă a Tribunalului căreia i-a fost atribuită, prin urmare, cauza.

35 Pe baza raportului judecătorului raportor, Tribunalul (Camera întâi) a hotărât să deschidă procedura orală. În cadrul măsurilor de organizare a procedurii, părțile în acțiunea principală și intervenientele au fost invitate să răspundă întrebărilor în ședință. Comisia și reclamanta au fost de asemenea invitate să prezinte, înainte de 13 noiembrie 1999, anumite documente, ceea ce au făcut în termenul stabilit. Cu toate acestea, la 29 noiembrie 1999, reclamanta a depus la grefa Tribunalului și o copie a unei hotărâri a Supremo Tribunal Administrativo pronunțate la 16 iunie 1999. Întrucât acest document a fost prezentat cu întârziere, nu trebuie să se țină seama de acesta în sensul prezentei hotărâri, în conformitate cu observațiile Comisiei și ale RTP.

Pretențiile părților

36 Reclamanta solicită Tribunalului:

- să anuleze Decizia;
- să anuleze decizia conținută în scrisoarea Comisiei din 20 decembrie 1996;
- să ordone Comisiei să aducă la dosar documentele administrative care constituie fundamentul deciziilor atacate;
- să oblige pârâta la plata cheltuielilor de judecată.

37 În observațiile sale la memoriile în intervenție, reclamanta solicită, de asemenea, Tribunalului:

- să respingă ca inadmisibile motivele invocate de interveniente în temeiul articolului 90 alineatul (2) din Tratat [devenit articolul 86 alineatul (2) CE];
- să oblige intervenientele la plata cheltuielilor aferente intervențiilor.

38 Comisia solicită Tribunalului:

- să respingă acțiunea ca nefondată;
- să oblige reclamanta la plata cheltuielilor de judecată.

39 RTP solicită Tribunalului:

- să respingă acțiunea ca nefondată;
- să oblige reclamanta la plata cheltuielilor de judecată.

40 Republica Portugheză solicită Tribunalului:

- să respingă acțiunea ca nefondată;
- să oblige reclamanta la plata cheltuielilor de judecată.

Cu privire la pretențiile de anulare din scrisoarea din 20 decembrie 1996

Cu privire la admisibilitate

Argumentele părților

41 Comisia, susținută de Republica Portugheză și de RTP, consideră că numai Decizia constituie un act atacabil. În schimb, scrisoarea din 20 decembrie 1996 nu ar fi decât o simplă notă informativă care nu poate face obiectul unei acțiuni.

42 În replica sa, reclamanta admite că primul paragraf din scrisoarea din 20 decembrie 1996 privind în special majorarea de capital și emisiunea de obligațiuni ale RTP nu conține o poziție definitivă a Comisiei, întrucât aceasta i-a fost comunicată în scrisoarea din 21 aprilie 1997, ulterior introducerii prezentei acțiuni.

43 În schimb, al doilea paragraf din scrisoare ar conține un act care ar putea face obiectul unei acțiuni, întrucât ar exprima o poziție definitivă a Comisiei în ceea ce privește caracterizarea juridică a plăților compensatorii acordate între 1994 și 1996. Astfel, ar fi vorba despre o decizie de respingere a celei de a doua plângeri ale sale, motivată printr-o simplă trimitere la motivarea conținută în Decizie.

Constatările Tribunalului

44 Potrivit unei jurisprudențe constante, nu constituie acte sau decizii care pot face obiectul unei acțiuni în anulare în sensul articolului 173 din tratat (devenit, după modificare, articolul 230 CE) decât măsurile care produc efecte juridice obligatorii de natură să afecteze interesele reclamantului, prin modificarea, într-un mod specific, a statutului juridic al acestuia (Ordonanța Tribunalului din 30 septembrie 1999, UPS Europe/Comisia, T-182/98, nepublicată încă în *Recueil*, punctul 39, și jurisprudența citată).

45 Pe de altă parte, trebuie amintit că deciziile adoptate de Comisie în domeniul ajutoarelor de stat au întotdeauna ca destinatari statele membre. Acest lucru este valabil de asemenea în cazul în care aceste decizii privesc măsuri de stat denunțate în plângeri ca ajutoare acordate de stat contrare tratatului și rezultă de aici că Comisia refuză să deschidă procedura prevăzută la articolul 93 alineatul (2) deoarece consideră fie că măsurile denunțate nu constituie ajutoare de stat în sensul articolului 92 din tratat, fie că sunt compatibile cu piața comună. În cazul în care Comisia adoptă astfel de decizii și, conform obligației sale de bună administrare, informează petenții în acest sens, decizia adresată statului membru este cea care trebuie, după caz, să facă obiectul unei acțiuni în anulare din partea petentului, nu scrisoarea adresată acestuia din urmă (Hotărârea Curții din 2 aprilie 1998, Comisia/Sytraval și Brink's Franța, C-367/95 P, Rec., p. I-1719, punctul 45 și Ordonanța UPS Europe/Comisia, citată anterior, punctul 37).

46 În speță, astfel cum admite reclamanta, primul paragraf din scrisoarea din 20 decembrie 1996, privind anumite măsuri denunțate în a doua plângere (a se vedea punctul 17 de mai sus), nu conține nicio luare de poziție a Comisiei. Astfel, se limitează la a informa SIC că

cererile de informații au fost adresate autorităților portugheze. Mai mult, Comisia a comunicat reclamantei decizia sa de a pune capăt examinării acestor măsuri doar prin scrisoarea din 21 aprilie 1997. Cu toate acestea, scrisoarea din 20 decembrie 1996 este, din acest punct de vedere, lipsită de efecte juridice.

47 În ceea ce privește cel de al doilea paragraf din această scrisoare, referitor la fondurile alocate de RTP cu titlul de plăți compensatorii în cursul perioadei 1994-1996, trebuie să se arate că se limitează la a informa reclamanta cu privire la poziția adoptată de Comisie, în Decizie, în ceea ce privește calificarea unor asemenea măsuri în raport cu articolul 92 din tratat.

48 Într-adevăr trebuie să se arate că, în Decizie, Comisia nu a luat poziție decât în ceea ce privește fondurile alocate de RTP din 1992 până în 1995, fără le examina pe cele alocate în anul 1996. Totuși, în prezenta cauză, această împrejurare nu ar putea conduce la interpretarea scrisorii din 20 decembrie 1996 ca incluzând o decizie cu privire la această ultimă alocare. Astfel, interogată cu privire la acest punct în ședință, Comisia a arătat că nu examinase alocarea de fonduri primite de RTP în 1996 și că acest aspect al celei de a doua plângeri se afla în continuare în atenția serviciilor sale.

49 Întrucât scrisoarea din 20 decembrie 1996 era deci pur informativă, aceasta un prezintă caracteristicile unui act care produce efecte juridice obligatorii pentru reclamantă. Prin urmare, acțiunea trebuie respinsă ca inadmisibilă în măsura în care este îndreptată împotriva scrisorii din 20 decembrie 1996.

Cu privire la pretențiile de anulare a Deciziei

Cu privire la obiectul pretențiilor

50 Trebuie să se observe, cu titlu introductiv, că, în răspunsul la o întrebare a Tribunalului adresată în ședință, reclamanta a precizat că prezenta acțiune nu vizează anularea Deciziei în măsura în care aceasta se referă, pe de o parte, la prețul plătit de statul portughez pentru achiziționarea rețelei de teledifuziune al cărei proprietar era RTP și, pe de altă parte, sistemul de ajutoare pentru investiții menționat la articolul 14 din caietul de sarcini, fapt de care grefierul a luat act.

51 Pretențiile de anulare a Deciziei trebuie deci înțelese ca urmărind numai anularea parțială a Deciziei, în măsura în care aceasta se referă la măsurile luate în favoarea RTP, constând în acordarea de fonduri alocate cu titlu de plăți compensatorii între 1992 și 1995, de scutiri fiscale, de facilități la plata redevenței aferente utilizării rețelei de teledifuziune și a unei eșalonări a datoriei față de Seguranța social, însoțită de o exonerare a dobânzilor pentru întârziere.

Cu privire la fond

52 În sprijinul pretențiilor sale de anulare, reclamanta invocă trei motive întemeiate în primul rând pe o încălcare a normelor de procedură, în al doilea rând pe o încălcare a obligației de motivare și, în al treilea rând, pe încălcarea articolului 92 din tratat.

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe încălcarea normelor de procedură

53 În memoriile reclamantei, acest motiv era constituit inițial din două părți, și anume, pe de o parte, o încălcare a principiului audierii prealabile a petenților în cursul fazei preliminare de

examinare și, pe de altă parte, o încălcarea a articolului 93 alineatul (2) din tratat. Totuși, în ședință, în răspunsul la o întrebare a Tribunalului referitoare la relevanța primului aspect al motivului conform Hotărârii Comisia/Sytraval și Brink's Franța, citată anterior, reclamanta a renunțat la acesta, fapt care a fost notat de grefier. Prezentul motiv trebuie așadar înțeles în sensul că este întemeiat pe o încălcare a articolului 93 alineatul (2) din tratat.

– Argumentele părților

54 Reclamanta susține că Comisia era chemată să deschidă procedura oficială prevăzută la articolul 93 alineatul (2) din tratat, având în vedere îndoielile care existau sau pe care aceasta din urmă ar fi trebuit să le aibă în ceea ce privește natura măsurilor denunțate în raport cu articolul 92 alineatul (1) din tratat.

55 În primul rând, ar fi demonstrat că, în ceea ce privește scutirile fiscale și facilitățile de plată acordate RTP, Comisia avea îndoieli serioase deoarece, după doi ani și jumătate de examinare și după ce a primit răspunsurile autorităților portugheze, aceasta ar fi estimat de asemenea, într-o scrisoare din 31 ianuarie 1996 adresată acesteia, că aceste măsuri „păr[eau] să constituie ajutoare de stat” și le-ar fi solicitat, în consecință, să justifice compatibilitatea acestora cu piața comună în temeiul articolului 92 alineatul (3) din tratat.

56 În al doilea rând, în ceea ce privește plățile compensatorii denunțate, Comisia ar fi trebuit să aibă cu atât mai multe îndoieli în ceea ce privește calificarea lor în raport cu articolul 92 alineatul (1) din tratat că, într-o decizie din 1994, aceasta ar fi considerat ea însăși că plățile similare acordate de guvernul portughez companiei aeriene naționale constituiau ajutoare de stat [Decizia 94/666/CE a Comisiei din 6 iulie 1994 privind compensarea deficitului TAP pe liniile cu destinație în regiunile autonome Azore și Madeira (JO L 260, p. 27)]. Mai mult, din Hotărârea Tribunalului din 27 februarie 1997, FFSA și alții/Comisia (T-106/95, Rec., p. II-229) rezultă că, chiar și atunci când acordarea unui avantaj este destinată compensării obligațiilor financiare rezultate din misiunile de interes general, această împrejurare nu modifică calificarea măsurii în cauză drept ajutor de stat, fără a aduce atingere articolului 90 alineatul (2) din tratat, a cărui aplicare nu a fost totuși avută în vedere de către Comisie în Decizia sa.

57 În al treilea rând, în ceea ce privește eșalonarea datoriei RTP către Seguranța social și nerecuperarea dobânzilor pentru întârziere scadente, reclamanta susține că, în cazul în care Comisia i-ar fi dat posibilitatea de a comenta explicațiile furnizate de guvernul portughez, aceasta ar fi putut constata că, în realitate, era vorba de o amânare excepțională a datoriei, acordată prin decret, de care a beneficiat doar RTP. Argumentul potrivit căruia această amânare a datoriei se baza pe relațiile dintre două întreprinderi ar fi eronat în măsura în care problema de la originea litigiului se referea la interpretarea legislației portugheze în materie de bază de cotizare și privind toți contribuabilii.

58 În cele din urmă, faptul că au trecut mai mult de trei ani până când Comisia a reușit să își formeze o primă opinie pare să indice, în orice caz, necesitatea de a deschide procedura prevăzută la articolul 93 alineatul (2) din tratat. Imposibilitatea Comisiei de a-și forma o opinie în baza unei simple examinări preliminare ar fi trebuit, într-adevăr, să conducă la realizarea unei examinări exhaustive prin deschiderea procedurii, astfel cum ar prevedea jurisprudența (a se vedea, în special, Hotărârea Curții din 20 martie 1984, Germania/Comisia, 84/82, Rec., p. 1451, punctul 13). În această privință, reclamanta susține că, dacă se poate într-adevăr admite că termenul de două luni cerut de jurisprudență pentru examinarea preliminară a ajutoarelor notificate corespunzător (a se vedea, în special, Hotărârea Curții din 11 decembrie 1973, Lorenz, 120/73, Rec., p. 1471), nu se aplică în mod necesar unor măsuri

nenotificate puse deja în aplicare, nu este mai puțin adevărat că, în acest caz, Comisia este de asemenea obligată să deschidă procedura „fără întârziere nejustificată” (Concluziile avocatului general Sir Gordon Slynn la Hotărârea Curții din 24 noiembrie 1987, RSV/Comisia, 223/85, Rec., p. 4617, 4646). Lipsa unei notificări a unor astfel de măsuri ar implica, de asemenea, acțiunea rapidă a Comisiei pentru a nu favoriza statele debitoare.

59 Reclamanta subliniază că deschiderea procedurii ar fi avut consecințe importante în prezenta cauză. Pe de o parte, ea ar fi permis Comisiei să utilizeze toate elementele de anchetă necesare pentru a se pronunța în deplină cunoștință de cauză. Pe de o parte, i-ar fi fost oferită posibilitatea, în calitate de petentă, să prezinte observații pentru a avea garanția că interesele sale sunt luate în considerare. În cele din urmă, în măsura în care Comisia are o competență exhaustivă de a se pronunța cu privire la compatibilitatea ajutoarelor cu piața comună, aceasta ar fi avut obligația de a lua poziție cu privire la toate elementele conținute în plângere.

60 Cu privire la argumentul Comisiei potrivit căruia reclamanta putea sesiza instanțele naționale, aceasta răspunde că inițierea acestor proceduri nu are nicio legătură cu respectarea necesară de către Comisie a normelor de procedură prevăzute de articolul 93 din tratat. Aceasta subliniază totuși că a sesizat Supremo Tribunal Administrativo în mai multe rânduri. Cu toate că, inițial, acesta a anulat decizia ministerială care stabilea suma plății compensatorii alocate RTP în 1993, din cauza lipsei motivării în ceea ce privește elemente de calcul luate în considerare de stat (Hotărârea din 13 februarie 1996), plenul respectivei instanțe ar fi estimat în continuare că un astfel de act nu putea fi atacat în justiție, prin Hotărârea din 23 iunie 1998. Prin urmare, Supremo Tribunal Administrativo nu s-ar fi putut pronunța cu privire la calificarea juridică a măsurilor denunțate în ceea ce privește articolele 92 și 93. Alte cauze cu privire la plățile compensatorii ulterioare și la ștergerea datoriilor Segurança social ar fi de asemenea pendinte înaintea instanțelor portugheze.

61 Comisia susține că nu este obligată să deschidă procedura prevăzută la articolul 93 alineatul (2) din tratat atunci când întâmpină dificultăți pentru a defini natura juridică a măsurilor în cauză. În temeiul articolului 93 alineatul (3) din tratat, deschiderea procedurii ar obliga astfel statul membru să suspende acordarea ajutorului, această obligație fiind, de altfel, un efect direct atât pentru ajutoarele notificate, cât și pentru ajutoarele nenotificate (Hotărârea Lorenz, citată anterior). Suspendarea pretinselor măsuri de ajutor ar putea avea grave repercusiuni economice dacă s-ar concluziona în continuare că aceste măsuri sunt compatibile cu piața comună, sau chiar că ajutoarele de stat sunt inexistente.

62 În opinia Comisiei, dacă reclamanta dorește ca autoritățile portugheze să înceteze să acorde ajutoarele contestate, îi revine sarcina de a sesiza instanțele portugheze așteptând ca aceasta să încheie procedurile de examinare. În această privință, aceasta subliniază că instanțele naționale sunt competente, cu toate că aceasta este sesizată în paralel, pentru a examina validitatea actelor adoptate de statele membre pentru punerea în aplicare a ajutoarelor a căror legalitate este contestată, în vederea salvagădării drepturilor justițiabililor (hotărârile Curții din 21 noiembrie 1991, Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires și Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon, C-354/90, Rec., p. I-5505, și din 11 noiembrie 1991, SFEI și alții, C-39/94, Rec., p. I-3547). În speță, reclamanta ar fi menționat, de altfel, în plângerea sa că sesizase instanțele naționale în vederea contestării presupuselor ajutoare către RTP și că se adresase autorităților publice, precum și Consiliului Concurenței.

63 În orice caz, Comisia consideră că nu îi revine obligația de a deschide procedura din prezenta cauză.

64 În ceea ce privește, mai întâi, scrisoarea adresată autorităților portugheze la 31 ianuarie 1996, Comisia susține că aceasta arată că nu există îndoieli precum aceea dacă scutirile fiscale și termenele consimțite pentru plata redevenței legate de utilizarea rețelei TDP fac parte din natura ajutorului de stat. Nu ar fi fost solicitate informații suplimentare decât pentru a permite Comisiei să emită o opinie cu privire la existența sau inexistența unui ajutor de stat. În lipsa tuturor elementelor necesare unei aprecieri corecte a situației pentru a se putea pronunța cu privire la aceasta, Comisia consideră că nu putea deschide procedura în mod iresponsabil.

65 În ceea ce privește calificarea eşalonării datoriei acordate de către Segurança social, Comisia subliniază că un acord amiabil, confirmat ulterior prin decret, fusese încheiat cu RTP în vederea evitării unei proceduri judiciare cu privire la interpretarea normelor referitoare la impunerea anumitor suplimente salariale, al căror caracter constituțional este contestabil.

66 În continuare, argumentul potrivit căruia deschiderea procedurii ar fi permis Comisiei să definească poziția sa fără grabă și să țină mai mult seama de interesele petentei ar fi eronat. Comisia amintește că nu are competență exclusivă pentru a aprecia existența ajutoarelor, astfel încât reclamanta nu era lipsită de protecție jurisdicțională prin simplul fapt al nedeschiderii procedurii, întrucât aceasta putea sesiza instanțele naționale. Mai mult, Decizia putea face obiectul unei acțiuni în justiție.

67 Astfel, faptul că analiza preliminară se prelungește în timp nu ar implica, în sine, faptul că trebuie deschisă procedura prevăzută la articolul 93 alineatul (2) din tratat. În speță, Comisia nu ar fi rămas inactivă și ar fi fost prematur să deschidă procedura fără să dispună de toate elementele privind problemele generale ale sectorului audiovizual în Europa și de clarificările furnizate de autoritățile naționale.

68 Republica portugheză consideră că deschiderea procedurii prevăzute la articolul 93 alineatul (2) din tratat nu îi este impusă Comisiei decât atunci când aceasta are îndoieli în ceea ce privește compatibilitatea ajutorului, însă nu atunci când este vorba doar de a califica măsurile în raport cu articolul 92 din tratat. Or, faptul că această operațiune de calificare poate necesita, cum este cazul în speță, o apreciere complexă, continuă și prelungită a faptelor de către Comisie nu ar însemna că respectiva operațiune ajunge neapărat la concluzia că este vorba despre ajutoare de stat. În această privință, îi revine Comisiei sarcina de a decide dacă dispune de elemente suficiente pentru a refuza să califice o măsură de ajutor de stat și, în acest scop, să utilizeze timpul și mijloacele pe care le consideră necesare.

69 RTP susține argumentele Comisiei și pretinde, în special, că sectorul televiziunii este exclus din sfera de aplicare a regulilor de concurență, astfel încât alocările contestate nu intră în sfera dispozițiilor articolului 92 din tratat și a controlului Comisiei.

- Constatările Tribunalului

70 În cadrul articolului 93 din tratat, trebuie să se facă distincție între, pe de o parte, etapa preliminară a evaluării ajutoarelor instituită prin alineatul (3), care are exclusiv obiectul de a permite Comisiei să își formeze o primă opinie privind atât caracterul de ajutor de stat a măsurii în cauză, cât și compatibilitatea parțială sau totală a ajutorului în cauză cu piața comună, iar pe de altă parte, etapa oficială a evaluării prevăzută la alineatul (2). Doar în cadrul acesteia din urmă, care este destinată să permită Comisiei să dețină informații complete privind datele cauzei, tratatul prevede obligația, pentru Comisie, de a pune în întârziere persoanele interesate să își prezinte observațiile (a se vedea în special hotărârile Curții din

19 mai 1993, Cook/Comisia, C-198/91, Rec., p. I-2487, punctul 22, și din 15 iunie 1993, Matra/Comisia, C-225/91, Rec., p. I-3203, punctul 16).

71 Potrivit unei jurisprudențe constante, procedura de la articolul 93 alineatul (2) din tratat prezintă un caracter indispensabil în măsura în care Comisia întâmpină dificultăți serioase în aprecierea compatibilității unui ajutor cu piața comună. Comisia nu poate așadar să se limiteze la etapa preliminară prevăzută la articolul 93 alineatul (3) din tratat pentru a adopta o decizie favorabilă unui ajutor decât dacă este în măsură să se convingă, la finalul primei evaluări, că acest ajutor este compatibil cu piața comună. Pe de altă parte, în cazul în care această primă examinare a determinat Comisia să își formeze o convingere defavorabilă sau nu a permis să se depășească toate dificultățile legate de aprecierea compatibilității acestui proiect cu piața comună, instituția are obligația de a obține toate avizele necesare și de a iniția, în acest scop, procedura de la articolul 93 alineatul (2) din tratat (hotărârea Comisia/Sytraval și Brink's Franța, citată anterior, punctul 39, și jurisprudența citată).

72 Din această jurisprudență rezultă de asemenea că Comisia este obligată să deschidă procedura prevăzută la articolul 93 alineatul (2) din tratat dacă un prim examen nu i-a permis să depășească toate dificultățile ridicate de aspectul dacă o măsură de stat supusă unui control constituie un ajutor în sensul articolului 92 alineatul (1) din tratat, cel puțin atunci când nu a putut dobândi convingerea că această măsură, chiar dacă calificată drept ajutor de stat, este în orice caz compatibilă cu piața comună (Hotărârea Tribunalului din 15 septembrie 1998, BP Chemicals/Comisia, T-11/95, Rec., p. II-3235, punctul 166).

73 În speță, este cunoscut faptul că Comisia a adoptat Decizia fără a deschide procedura prevăzută la articolul 93 alineatul (2) din tratat și a considerat că cele șase categorii de măsuri supuse aprecierii sale nu constituiau ajutoare în sensul articolului 92 alineatul (1) din tratat. De asemenea, este important să se constate că Comisia nu a examinat dacă măsurile menționate, presupunând că sunt calificate drept ajutoare, ar fi compatibile cu piața comună fie în temeiul articolului 92 alineatele (2) și (3) din tratat, fie în temeiul articolului 90 alineatul (2) din tratat.

74 În consecință, trebuie să se verifice dacă, în măsura în care acestea se referă la patru categorii de măsuri care fac obiectul acestei acțiuni, aprecierile pe care s-a bazat Comisia pentru a adopta o decizie favorabilă acestor măsuri, la finalul fazei preliminare de examinare, prezentau dificultăți de natură să justifice deschiderea procedurii menționate la articolul 93 alineatul (2) din tratat.

75 În ceea ce privește, în primul rând, fondurile alocate de statul portughez către RTP cu titlu de plăți compensatorii, Comisia a estimat în Decizia sa că acestea nu constituiau ajutoare în sensul articolului 92 alineatul (1) din tratat pe motiv că acestea erau destinate să compenseze costul efectiv de executare a obligațiilor de serviciu public asumate de respectiva întreprindere. În special, trebuie amintit că, în ceea ce privește fondurile alocate între 1993 și 1995, Comisia a considerat că „avantajul financiar care rezultă [din aceste] transferuri nu a depășit ceea ce era strict necesar îndeplinirii obligațiilor de serviciu public impuse în caietul de sarcini” (a se vedea mai sus punctul 22). Pentru anul 1992, Comisia s-a bazat de asemenea pe absența unui „exces de compensare”, aceasta însăși dedusă din caracterul modic al sumei fondurilor alocate RTP în anul respectiv, pentru a concluziona că aceasta nu constituia un ajutor (a se vedea mai sus punctul 23).

76 Conform dispozițiilor articolului 92 alineatul (1) din tratat, „cu excepția derogărilor prevăzute de prezentul tratat, sunt incompatibile cu piața comună ajutoarele acordate de state sau prin intermediul resurselor de stat, sub orice formă, care denaturează sau amenință să

denatureze concurența prin favorizarea anumitor întreprinderi sau producerii anumitor bunuri, în măsura în care acestea afectează schimburile comerciale dintre statele membre”.

77 Potrivit unei jurisprudențe constante, obiectivul acestei dispoziții este de a evita afectarea schimburilor comerciale dintre statele membre de avantajele acordate de autoritățile publice care, în forme diferite, denaturează sau amenință să denatureze concurența favorizând anumite întreprinderi sau anumite producții (Hotărârea Curții din 15 martie 1994, Banco Exterior de Espana, C-387/92, Rec., p. I-877, punctul 12 și Hotărârea Curții SFEI și alții, citată anterior, punctul 58).

78 Pentru a aprecia dacă o măsură de stat constituie un ajutor, ar trebui așadar să se determine dacă întreprinderea beneficiară primește un avantaj economic pe care nu l-ar fi obținut în condiții de piață normale (hotărârile Curții SFEI și alții, citată anterior, punctul 60, din 29 aprilie 1999, Spania/Comisia, C-342/96, Rec., p. I-2459, punctul 41, și din 29 iunie 1999, DM Transport, C-256/97, Rec., p. I-3913, punctul 22).

79 În speță, astfel cum a constatat însăși Comisia în Decizia sa, fondurile alocate în fiecare an către RTP, cu titlu de plăți compensatorii, au ca rezultat să îi confere acestei întreprinderi „un avantaj financiar”.

80 Rezultă, de altfel, din Decizie că suma fondurilor alocate către RTP între 1992 și 1995 a reprezentat între 15 % și 18 % din veniturile anuale (a se vedea mai sus la punctul 20), RTP dispunea, de asemenea, de încasări din publicitate spre deosebire de alte canale de televiziune cu care se află în concurență directă pe piața publicității.

81 Prin urmare, în măsura în care Comisia a constatat, în Decizia sa, că RTP beneficiază de un „avantaj financiar” care rezultă din plata fondurilor alocate în cauză, care păreau susceptibile să denatureze concurența existentă între ceilalți operatori de televiziune, temeiul aprecierii sale potrivit căreia aceste măsuri nu constituiau ajutoare de stat era, cel puțin, de natură să ridice dificultăți serioase.

82 Faptul că, potrivit Deciziei, acordarea respectivelor fonduri nu urmărește decât să compenseze costurile suplimentare ale misiunilor de serviciu public asumate de RTP nu ar putea să le scoată din sfera calificării drept ajutoare în sensul articolului 92 din tratat.

83 Astfel, articolul 92 alineatul (1) din tratat nu face distincție în funcție de cauzele sau de obiectivele intervențiilor statului, ci le definește în funcție de efectele lor (hotărârile Curții din 29 februarie 1996, Belgia/Comisia, C-56/93, Rec., p. I-723, punctul 79, și din 26 septembrie 1996, Franța/Comisia, C-241/94, Rec., p. I-4551, punctul 20). Noțiunea de ajutor constituie astfel o noțiune obiectivă care este în funcție doar de aspectul dacă o măsură de stat conferă sau nu un avantaj uneia sau anumitor întreprinderi (Hotărârea Tribunalului din 27 ianuarie 1998, Ladbroke Racing/Comisia, T-67/94, Rec., p. II-1, punctul 52).

84 Astfel cum reiese din jurisprudență, rezultă, în special, că faptul că un avantaj financiar este acordat unei întreprinderi de autoritățile publice pentru a compensa costul obligațiilor de serviciu public pretins asumate de respectiva întreprindere nu are incidență asupra calificării acestei măsuri de ajutor în sensul articolului 92 alineatul (1) din tratat, fără a aduce atingere luării în considerare a acestui element în cadrul examinării compatibilității ajutorului în cauză cu piața comună, în temeiul articolului 90 alineatul (2) din tratat (a se vedea Hotărârea FFSA și alții/Comisia, citată anterior, punctele 178 și 199, confirmată de Ordonanța Curții din 25 martie 1998, C-174/97 P, Rec., p. I-1303, punctul 33). În această privință, trebuie să se constate că, în prezenta cauză, spre deosebire de cauza în care s-a pronunțat Hotărârea FFSA

și alții/Comisia, citată anterior, Comisia nu a aplicat, în Decizia sa, derogarea instituită prin articolul 90 alineatul (2) din tratat, nici, cu atât mai mult, condițiile specifice prevăzute de această dispoziție, lucru pe care de altfel nici nu îl pretinde.

85 Din aceste elemente rezultă că aprecierea pe care s-a bazat Comisia pentru a considera că fondurile alocate către RTP cu titlu de plăți compensatorii nu constituie ajutoare, prezenta dificultăți serioase care, în măsura în care compatibilitatea acestor alocări cu piața comună nu era stabilită, necesitau deschiderea procedurii prevăzute la articolul 93 alineatul (2) din tratat.

86 În ceea ce privește, în al doilea rând, scutițiile fiscale și facilitățile de plată acordate RTP, Comisia a considerat, în Decizia sa, că aceste două categorii de măsuri nu constituiau nici ele ajutoare în sensul articolului 92 alineatul (1) din tratat (a se vedea mai sus punctele 25 și 28).

87 Cu toate acestea, trebuie să se constate că, prin scrisoarea adresată autorităților portugheze la 31 ianuarie 1996, Comisia a arătat acestora din urmă că, „în urma unei examinări inițiale, aceste [măsuri] păreau să constituie ajutoare de stat care intră în sfera de aplicare a articolului 92 alineatul (1) din tratat” și le-a întrebat, în consecință, dacă ele le considerau compatibile cu piața comună (a se vedea mai sus punctul 13).

88 În consecință, trebuie să se verifice dacă, după cum susține reclamanta, aprecierile făcute astfel de Comisie cu privire la măsurile în cauză și informațiile cerute autorităților publice portugheze, în cursul fazei preliminare de examinare, sunt de natură să arate existența unor dificultăți serioase care să necesite deschiderea procedurii menționate la articolul 93 alineatul (2) din tratat.

89 Din jurisprudență rezultă că simplul fapt că au avut loc discuții între Comisie și statul membru în cauză în cursul fazei preliminare de examinare și că, în acest cadru, au putut fi solicitate informații suplimentare de către Comisie cu privire la măsurile supuse controlului său nu poate fi, în sine, considerat o probă că această instituție se confrunta cu dificultăți serioase de apreciere (a se vedea Hotărârea Matra/Comisia, citată anterior, punctul 38). Cu toate acestea, nu se poate exclude că conținutul discuțiilor dintre Comisie și statul membru în cauză în cursul acestei faze a procedurii ar putea, în anumite circumstanțe, evidenția existența unor astfel de dificultăți (a se vedea Hotărârea Germania/Comisia, citată anterior, punctul 14).

90 În prezenta cauză, trebuie să se constate, mai întâi, că scrisoarea Comisiei din 31 ianuarie 1996 era rezultatul unei prime cereri de informații privind măsurile în cauză, la care autoritățile portugheze răspuseseră prin scrisoarea din 14 decembrie 1995. Este de asemenea cunoscut faptul că această nouă cerere de informații intervenea la mai bine de 30 de luni după ce reclamanta a denunțat, în plângerea sa depusă la 30 iulie 1993, existența unor scutiri fiscale în favoarea RTP și la aproximativ 24 de luni după ce Comisia a fost informată cu privire la facilitățile de plată acordate RTP de organismul public responsabil de gestionarea rețelei de teledifuziune. Pe de altă parte, după cum sublinia Comisia în scrisoarea sa din 31 decembrie 1996, această nouă cerere de informații intervenea „în urma unei examinări inițiale” a acestor măsuri. În lumina acestor elemente, trebuie să se considere prin urmare că, la data la care scrisoarea menționată mai sus a fost adresată autorităților portugheze, Comisia procedase deja la „o primă examinare” a măsurilor denunțate, în sensul jurisprudenței.

91 În această privință, trebuie amintit faptul că Comisia nu se poate limita la faza preliminară de la articolul 93 alineatul (3) din tratat și lua o decizie favorabilă unei măsuri de stat nenotificate decât dacă aceasta este în măsură să ajungă, la încheierea unei prime examinări, la convingerea că măsura de stat în cauză nu poate fi calificată drept ajutor în sensul articolului 92 alineatul (1) din tratat sau că aceasta, deși constituie un ajutor, este compatibilă

cu piața comună (Hotărârea Tribunalului din 15 septembrie 1998, Gestevisión Telecinco /Comisia, T-95/96, Rec., p. II-3407, punctul 52, și jurisprudența citată).

92 Or, din scrisoarea Comisiei adresată autorităților portugheze la 31 ianuarie 1996 rezultă că, la încheierea primei examinări efectuate de Comisie, aceasta estimase că scutiile fiscale și facilitățile de plată acordate RTP constituiau ajutoare în sensul articolului 92 alineatul (1) din tratat și că, departe de a fi în măsură să închidă procedura printr-o decizie favorabilă acestor măsuri, aceasta păstra îndoieli serioase în ceea ce privește compatibilitatea lor cu piața comună.

93 Mai mult, această constatare este confirmată printr-o scrisoare ulterioară din 16 aprilie 1996 trimisă de Comisie în urma unei întrebări scrise a Tribunalului pe care o adresase autorităților portugheze după obținerea răspunsului acestora la întrebarea sa.

94 În ceea ce privește, pe de o parte, scutiile fiscale, Comisia sublinia din nou: „[Această măsură] a constituit un ajutor de stat în sensul articolului 92 alineatul (1) din tratat și [...] în consecință, ar trebui ca autoritățile portugheze să arate dacă ele consideră că acest ajutor poate fi justificat pe baza excepțiilor de la articolul 92.” [traducere neoficială].

95 În ceea ce privește, pe de o parte, facilitățile de plată acordate RTP pentru utilizarea rețelei de teledifuziune, Comisia solicita să i se arate motivele pentru care tarifele aplicate RTP erau diferite de cele impuse SIC, precum și suma dobânzilor pentru întârziere datorate de RTP, semnalând în același timp că „rețeaua TDP este proprietate publică și că orice tratament privilegiat pe care l-ar acorda și care nu ar fi aplicat de o întreprindere privată care funcționează conform normelor de piață, poate constitui un ajutor de stat.” [traducere neoficială]. În această privință, este important astfel să se sublinieze că, potrivit jurisprudenței, dobânzile pentru întârziere și majorările pe care o întreprindere este obligată să le plătească unui organism public, în schimbul unor facilități considerabile de plată, nu pot determina dispariția în întregime a avantajului de care a beneficiat respectiva întreprindere. Asemenea facilități de plată, acordate în mod discreționar întreprinderii, constituie ajutoare de stat în ipoteza în care, ținând seama de importanța avantajului economic astfel acordat, întreprinderea nu ar fi obținut în mod evident facilități comparabile de la un creditor privat aflat în aceeași situație ca respectivul creditor public (Hotărârea DM Transport, citată anterior, punctele 21 și 30).

96 În aceste condiții, trebuie să se constate că, la încheierea primei examinări efectuate de Comisie, aceasta se confrunta efectiv cu dificultăți serioase de apreciere, nu numai pentru a califica măsurile în cauză în ceea ce privește noțiunea de ajutor, ci de asemenea pentru a stabili compatibilitatea acestora cu piața comună, astfel încât aceasta era obligată să deschidă procedura prevăzută la articolul 93 alineatul (2) din tratat.

97 În al treilea rând, rezultă din Decizie că, în 1993, RTP a beneficiat, pe de o parte, de o eşalonare a unei datorii față de Seguranța social, generată de neplata contribuțiilor datorate pentru suplimentele salariale pentru perioada 1983-1989, a căror valoare se ridica la 2 189 milioane PTE și, pe de altă parte, de o exonerare a plății dobânzilor și penalităților pentru întârziere corespunzătoare. Comisia a concluzionat că nu era vorba de un ajutor pe motiv că măsura denunțată rezulta dintr-un acord între RTP și Seguranța social, destinat evitării unei acțiuni în justiție cu privire la legalitatea contribuțiilor în cauză. În opinia Comisiei, Seguranța social ar fi adoptat astfel un comportament apropiat de cel al unui operator privat confruntat cu situații similare.

98 Potrivit jurisprudenței Curții, comportamentul unui organism public competent să colecteze contribuțiile la asigurările sociale care tolerează ca respectivele contribuții să fie plătite cu întârziere conferă întreprinderii beneficiare un avantaj comercial apreciabil prin ușurarea în acest sens a sarcinii care decurge din aplicarea normală a regimului de securitate socială (Hotărârea DM Transport, citată anterior, punctul 19). Interesele aplicabile în mod normal acestui tip de creanțe sunt cele care sunt destinate reparării prejudiciului suferit de creditor din cauza întârzierii debitorului în executarea obligației sale de a se elibera de datoria sa, și anume de dobânzile moratorii (Hotărârea Spania/Comisia, citată anterior, punctul 48).

99 Rezultă cu siguranță din aceeași jurisprudență că, atunci când s-au încheiat acorduri care includeau acordarea de facilități de plată între o întreprindere și un organism public însărcinat cu colectarea contribuțiilor la asigurările sociale, comportamentul acestui organism, care se presupune că a acționat ca un creditor public, trebuie comparat cu comportamentul unui creditor privat ipotetic aflat în aceeași situație față de debitorul său și dorind să recupereze sumele care îi sunt datorate (Hotărârea DM Transport, citată anterior, punctul 25, și Hotărârea Spania/Comisia, citată anterior, punctul 46). Prin urmare, nu se poate exclude că o tranzacție, încheiată între un organism de securitate socială și debitorul acestuia în vederea evitării oricărei incertitudini legate de introducerea unei acțiuni în fața instanțelor, este dovada unui comportament propriu unui creditor privat care dorește să recupereze sumele care îi sunt datorate.

100 Cu toate acestea, în speță, rezultă chiar din Decizie că, după cum susținuse reclamanta în plângerea sa fără a fi contestată de Comisie, este „un decret comun al Ministerului de Finanțe și al Ministerului Securității Sociale [care] a stabilit eșalonarea datoriei și nerecuperarea amenzilor și a dobânzilor corespunzătoare”, și nu un acord între Seguranța social și RTP. După cum sublinia și reclamanta în plângerea sa, nu este contestat nici faptul că măsura de reglementare denunțată, care introduce o derogare de la legislația în materie de securitate socială, nu se aplica altor societăți în cauză.

101 Rezultă că, în condiții ca cele din prezenta cauză în care Comisia a dorit să se bazeze exclusiv pe comportamentul organismului portughez de securitate socială pentru a autoriza avantajele acordate RTP, aceasta ar fi trebuit să dispună de informații mai complete cu privire la adevărata natură a măsurii denunțate pentru a face față obiecțiilor ridicate de reclamantă în plângerea sa. În aceste condiții, îi revenea obligația de a deschide procedura prevăzută la articolul 93 alineatul (2) din tratat, pentru a verifica, după obținerea tuturor avizelor necesare, temeinicia aprecierii sale, care, în lipsa unor precizări suplimentare, putea ridica dificultăți serioase.

102 În ultimul rând, trebuie să se sublinieze că, potrivit jurisprudenței, expirarea unui termen care depășește în mare măsură ceea ce implică în mod normal o primă examinare efectuată în cadrul dispozițiilor articolului 93 alineatul (3) din tratat poate, împreună cu alte elemente, să conducă la recunoașterea faptului că au fost întâmpinate de către Comisie dificultăți serioase de apreciere care necesită începerea procedurii prevăzute la articolul 93 alineatul (2) din tratat (Hotărârea Germania/Comisia, citată anterior, punctele 15 și 17).

103 Într-adevăr, în cazul în care, precum în speță, măsurile de stat contestate nu au fost notificate de statul membru în cauză, Comisia nu este obligată să efectueze o examinare preliminară a acestor măsuri în termenul de două luni menționat de Hotărârea Lorenz, citată anterior (Hotărârea Gestevisión Telecinco/Comisia, citată anterior, punctul 79).

104 Această soluție este fondată pe necesitatea de a ține seama de interesul legitim al statului membru în cauză de a primi o confirmare rapidă cu privire la legalitatea măsurilor care au

făcut obiectul unei notificări către Comisie. Acest element lipsește în cazul în care statul membru a executat măsuri fără a le fi notificat în prealabil Comisiei. Dacă acest stat avea îndoieli cu privire la caracterul de ajutor de stat al măsurilor pe care le proiecta, își putea salva interesele notificând proiectul său de măsuri Comisiei, ceea ce ar fi obligat-o pe aceasta din urmă să adopte o poziție în termen de două luni (Hotărârea SFEI și alții, citată anterior, punctul 48, și Hotărârea Gestevisión Telecinco/Comisia, citată anterior, punctul 78).

105 Nu este mai puțin adevărat că, atunci când terți interesați au adresat Comisiei plângeri referitoare la măsuri de stat care nu au făcut obiectul unei notificări în conformitate cu articolul 93 alineatul (3) din tratat, instituția este obligată, în cadrul fazei preliminare prevăzute de această dispoziție, să efectueze o examinare diligentă și imparțială a acestor plângeri, în interesul unei bune administrări a normelor fundamentale ale tratatului referitoare la ajutoarele de stat (hotărârile Gestevisión Telecinco/Comisia, citată anterior, punctul 53, și Comisia/ Sytraval și Brink's Franța, citată anterior, punctul 62). Rezultă, în special, că nu ar putea fi prelungită la infinit de către Comisie examinarea preliminară a măsurilor de stat care au făcut obiectul unei plângeri în temeiul articolului 92 alineatul (1) din tratat, din moment ce a inițiat o astfel de examinare (Hotărârea Gestevisión Telecinco/Comisia, citată anterior, punctul 74).

106 În prezenta cauză, trebuie să se observe că Decizia, la data de 7 noiembrie 1996, a fost adoptată la finalul unei faze preliminare a examinării începute la 30 iulie 1993, data depunerii primei plângeri a reclamantei, și anume cu peste 39 de luni mai devreme și, în orice caz, la aproximativ 33 de luni după ce reclamanta și-a completat plângerea, la 12 februarie 1994.

107 Potrivit jurisprudenței, astfel de termene depășesc în mare măsură ceea ce implică în mod normal o primă examinare (Hotărârea Germania/Comisia, citată anterior, punctul 15, Hotărârea Gestevisión Telecinco/Comisia, citată anterior, punctele 80 și 81 și concluziile avocatului general Lenz la Hotărârea Comisia/ Sytraval și Brink's Franța, citată anterior, Rec., p. I-1723, punctul 92), aceasta având ca obiect să îi permită Comisiei formarea unei prime opinii privind calificarea măsurilor supuse aprecierii sale și compatibilitatea acestora cu piața comună.

108 Având în vedere toate aceste elemente, trebuie să se considere că, la încheierea primei examinări, Comisia nu era în măsură să depășească toate dificultățile ridicate de aspectul dacă măsurile contestate supuse aprecierii sale constituiau ajutoare de stat în sensul articolului 92 alineatul (1) din tratat. Întrucât compatibilitatea acestor măsuri cu piața comună nu era stabilită în Decizie, îi revenea Comisiei obligația de a deschide procedura prevăzută la articolul 93 alineatul (2) din tratat, pentru a verifica, după obținerea tuturor avizelor necesare, temeinicia aprecierii sale.

109 Deoarece această procedură nu a avut loc înainte de adoptarea Deciziei și întrucât nu a fost nevoie să se pronunțe cu privire la alte motive și pretenții ale reclamantei, Decizia trebuie să fie anulată în măsura în care se referă la măsurile luate de statul portughez în favoarea RTP constând în fonduri alocate cu titlu de plăți compensatorii, scutiri fiscale, facilități de plată pentru utilizarea rețelei de teledifuziune și într-o eșalonare a unei datorii provenite din neplata contribuțiilor la asigurările sociale, însoțită de nerecuperarea dobânzilor pentru întârziere.

Cu privire la cheltuielile de judecată

110 Potrivit articolului 87 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Tribunalului, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Potrivit articolului 87 alineatul (3) din același regulament, în cazul în care părțile cad în pretenții cu

privire la unul sau la mai multe capete de cerere, Tribunalul poate să repartizeze cheltuielile de judecată.

111 În speță, Comisia a căzut în pretenții cu privire la acțiunea în anulare împotriva Deciziei, în timp ce reclamanta a căzut în pretenții cu privire la anularea Deciziei pretins conținute în scrisoarea din 20 decembrie 1996. În măsura în care argumentele esențiale ale părților erau totuși consacrate legalității Deciziei, se va face o apreciere corectă a circumstanțelor cauzei dacă se hotărăște suportarea de către Comisie, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, a două treimi din cheltuielile de judecată ale reclamantei, cu excepția celor efectuate de aceasta în urma intervenției Republicii Portugheze și a RTP.

112 Potrivit articolului 87 alineatul (4) primul paragraf din Regulamentul de procedură al Tribunalului, statele membre și instituțiile care intervin în litigiu suportă propriile cheltuieli de judecată. În temeiul articolului 87 alineatul (4) al treilea paragraf din același regulament, Tribunalul poate să dispună ca un intervenient, altul decât statele membre, statele părți la Acordul privind Spațiul Economic European, instituțiile și Autoritatea de Supraveghere a Asociației Europene a Liberului Schimb să suporte propriile cheltuieli de judecată.

113 Republica Portugheză și RTP, interveniente în sprijinul Comisiei, vor suporta propriile cheltuieli de judecată și, în mod solidar, două treimi din cheltuielile efectuate de reclamantă în urma intervenției lor.

114 Regatul Unit, care nu a depus memoriu în intervenție, va suporta propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera întâi extinsă)

hotărăște:

1) Acțiunea este respinsă ca inadmisibilă în măsura în care este îndreptată împotriva scrisorii Comisiei din 20 decembrie 1996.

2 Decizia este anulată în măsura în care se referă la măsurile luate de statul portughez în favoarea RTP – Radiotelevisão Portuguesa, SA, constând în fonduri alocate cu titlu de plăți compensatorii, scutiri fiscale, facilități de plată pentru utilizarea rețelei de teledifuziune și într-o eșalonare a unei datorii provenite din neplata contribuțiilor la asigurările sociale, însoțită de nerecuperarea dobânzilor pentru întârziere.

3) Comisia va suporta plata propriilor cheltuieli de judecată, precum și plata a două treimi din cheltuielile efectuate de reclamantă, cu excepția celor determinate de intervențiile RTP - Radiotelevisão Portuguesa, SA și Republicii Portugheze.

4) Republica Portugheză și RTP - Radiotelevisão Portuguesa, SA vor suporta propriile cheltuieli de judecată și, în mod solidar, două treimi din cheltuielile efectuate de reclamantă în urma intervenției lor.

5) Regatul Unit va suporta propriile cheltuieli de judecată.

Vesterdorf

Meij

Tiili

Potocki
Vilaras

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 10 mai 2000.

Grefier
H. Jung

Președinte
B. Vesterdorf